

VČELKA

časopis pre školskú mládež.

Ročník III.

Turč. Sv. Martina, 15. januára 1881.

Číslo I.

K novému roku.

S novým rokom novej sily
Popraj, popraj, Bože milý;
Vo viere stálosti daj,
Pravde, cnosti požehnaj!

S novým rokom k práci novej
Dajže chuť z ruky Tvojej;
Daj, nech verím v každý čas
Láska k rodu viaže nás!

S novým rokom nové snahy
Nech budia v nás život blahý;
Nádeja na krajší svet
Obživuj nás, riad a veď!

Ujko Mikuláš,

Vyklalo sa šidlo z vreca!

Veselohra pre dietky v jednom dejstve, podľa horvatského igrokazu: Zaklela se zemlja raju, da se sva otajna znaju*), od A. V. Truhelku, spracoval Dr. I. Zoch.

OSOBY

Slavofuh, 10—12ročný.

Mitka, 12—14ročná.

Darinka, 8—9ročná.**)

Výstup 1.

Milka (stojí pri otvorenom obluku. V prostried izby nachodí sa stolík, a na ňom hrniec hore dnom. Kýva rukou). S Bohom! apko! S Bohom!

*) Veselohra táto brali žiaci I. tr. reálneho gymnasia v Sarajeve na preroz majúci v Bosne. Teda pre gymnasiálnu mládež. pre túto hru v Bosne. Myslím, že sa vám dietky milé, bude páčiť a že si ju i vy často zahráte, a o tom k povzbudeniu druhých i vo „Včelke“ zpravu podáte. Ak budete túto veselohtu často hrať, napíšem vám i druhú ku pr. o Popelvárovi, o Zlatej panne, o Mikulášovi, čo dobrým deťom nosí koláče a zlým korbáče atď. Dr. Z.

**) Keď by nebolo dievčat na predstavenie, môže sa Milka premeniť na Milko, a Darinka na Daruš, hra tým nič netrpí.

2
mamko! — Už sadli do kočára — ešte bozkávajú bračoka... Už Jano úzdy bere a na bak vystupuje — (Kričí). Šťastlivú cestu! (Mácha ručníkom). Odišli. (Zatvorí oblok). Teraz do práce, aby som všetko tak vykonala, ako mi to drahí rodičia naložili. Všetko chcem vykonať, aby boli so mnou spokojní, keď sa vrátia. A bola by skutočne veľiká nevďačnosť, keď by som neukázala, že zasluhujem dôvery, ktorú drahí rodičia vo mne složili. Sverili mi, aby som pozorovala na brata i na sestru a jím naložili prísno, aby mňa poslúchali. Uvidíme, kto pokúšeniu odolá a ktorý z oboch prestúpi rozkaz. (Vytiahne zlatník a pozerá naň.) Kto odolá pokúšeniu a nedá sa zaviesť zvedavosťou, ten ho dostane. Ale čo potom ak obaja vytrvajú? Ako potom peniaz rozdeliť? — Ó, to sa nestane; obadva neodolajú zvedavosti! Už akoby vopred znám, že zvedavý náš Slavolúb rozkaz prestúpi; no možno, že ho to vylieči z tej tak urzkej vlastnosti, zvedavosti, ktorá činí ho opici podobným. Všetko musí vidieť, všetko vedieť, všetko, čo snáď i tak zná, do všetkého vstúpi nos svoj. Keby len tak zvedavým bol čo týče sa nauky a knihy, ale to mu chýbí. — Aha, ide, poznám ho po kroku. (Počne upratovať.)

Výstup 2.

Slavolúb. (Prichodí s Darinkou.) Už odišli.

Milka. Áno odišli! Čo vám povedali na rozlúčnú drahí rodičia naši?

Slavolúb. Aby spravovali sme sa dobre v jích neprítomnosti a teba Milka vo všetkom poslúchali.

Darinka. A to sme i slúbili, ačak Slavolube?

Slavolúb. Pravdaže!

Milka. Tak sa i svedčí. A viete-li, prečo vám rodičia naložili, aby ste ma poslúchali? — Preto, aby ste sa naučili byť dobrými i vtedy, keď rodičov nie je doma. Lebo príde čas, kde nebudú mocť vždycky na vás pozor dávať, a tak aby ste sa nestali pozdejšie nešťastnými, musíte priúčať sa za mladi poslúchať, lebo neposlušný človek nemôže byť na svete šťastným.

Darinka. To sa rozumie, lebo nikto je nie bez pána, a každý musí svojho pána poslúchať.

Milka. Tak je.

Slavolúb. Rodičia keď odchádzali, zabránili nám, žeby sme nejaký prevrátený hrniec nepozreli, ba ani sa ho netýkali. Kde je ten podivný hrniec?

Milka. Ľala ho! (ukáže naň).

Slavolúb (zadivený). Ale tento tu? Či to naozaj nesmieme sa ho dotknúť? (Obchodí okolo neho a obzerá ho.) Ja som myslel, že je to dáky hrniec s mädom alebo s lekvárom!

Milka. Ozaj? Rodičia rozkázali, aby sme sa ho ani nedotkli.

Slavoľub. Veď je to len obyčajný hrniec, a zdá sa mi, že je prázdny. Ale prečože by sme nesmeli sa ho dotknúť? Milico? Prečože nesmeli by sme ho aspoň poobzerať?

Milka. Jedine z tej príčiny, braček môj drahý, ktorú každé poslušné dieťa môže uhádnuť — —

Slavoľub (skočí jej do reči). To je ľahko uhádnuť — ale — ale — vravím ti sestríčko, že mi je ťažko, keď si pomyslím — —

Milka. Teda čuj, poviem ti. Každé dieťa je povinnové poslúchať rozkazy svojích rodičov. Dobrí rodičia sú starší a múdrejší, i vedia, čo je pre deti dobré a čo zlé. Kresťanskí rodičia nebudú požadovať, aby deti v zlom poslúchali, ba ani bez príčiny, i to dôkladnej, ani nerozkazujú ani nezabraňujú.

Darinka. To i ja viem, že deti majú poslúchať. Ja veru chcem poslúchať, keď aj neviem prečo, lebo viem, že som nie taká múdra ako rodičia.

Slavoľub. Veď ja nehovorím, že nechcem poslúchať, ale opýtať sa dačo len smiem. (Pre seba.) A predsa bych rád vedel, čo je v tom hrnci?

Milka. Uvidíme, kto budete poslušnejší. Ty, Darinko, choď do zahrady a pleť svoje pačuby, a ty, Slavoľube, choď do druhej izby, a uč sa, zakiaľ vám ja prichystám užinu.

Darinka. Ja idem. (Odchodí bez rozmýšľania.)

Slavoľub (odchádza, ale pozerá vždy na hrniec). Podivný hrnček to! Hm! hm! Lež prečo sa ho nesmieme ani dotknúť? Aké je to tajemstvo? (Odíde, v pozadí sa zastaví a ešte rozmýšľajúc, pozerá za hrncom.)

Výstup 3.

Milka. Ha! ha! ha! Slavoľube, Slavoľube, ja pochybujem o tvojej vytrvalosti. Ach, jakoby som si priaľa, aby i jedno i druhé pokúšenie odolaly, a obaja dostali náhradu. Lež ako potom podeliť zlatník? — Ako! (Myslí.) Už viem! Hej, dám aj môj zlatník, čo som ho na mena dostala, len aby boli oboja poslušni. Ale nech, príležitosť musím vystáť. Ja chcem všetko rodičom verne porozprávať, čo a ako sa stalo, a kto sa previnil. (Vytiahne malú píšťalku z vrečka a vloží ju na stolík.) Táto píšťalka mi prezradí, keď kto rozkaz prestúpi (naplní ju koptom [kinrusom] tak, že obecnstvo vidí síce, že niečo s ňou robí, ale nesmie vedieť čo.) Tak, a teraz do práce, aby som aj ja vyplnila všetko, čo naložili mi rodičia. (Odíde.)

Výstup 4.

Darinka. (Prichodí z druhej strany, obzerá sa). Milky niet tu! Bude bezpochyby v druhej izbe (ide okolo hrnca). Aha! tu si ty pokúšiteľ!

Stojíš ako tie zakázané jablká v ráji. Ale neboj sa, ja nie som Eva, nechcem znáť, čo ukrýva sa pod tebou. Mne je rozkaz rodičovský viac, nežli ty. (Odíde.)

Výstup 5.

Slavoľub (dôjde z druhej strany na prstoch). Co? Niet tu Milky? (Obzerá sa na všetky strany.) Ani Darinka je nie tu! (Obzerá hrniec zo všetkých strán.) Podivný to hrniec! Stastie, že nevie hovoriť — hej — hej — hovoriť nevie (klope prstom naň a ucho k nemu nakloniac nasluškuje). A prázdny je! — Podivno! — Len prečo nesmieme podeň pozrieť? — hm — pod prázdny hrniec! (Podvihne ho, ale v tom vyletí z pod neho vtáčik. Vtáčik priviaže sa za nôžku na nitku asi 2 metre dlhú, ktorá je pod hrncom o klinec do stola udretý, priviazaná.) Jo—o—j!! Náš vtáčik! — Ale som sa prelakol! — Ach či ma previedli! Ale, kto by sa to bol nazúal, že to len tak nastavili, aby poznali, kto hrniec podvihne. — — No nie to zato, hrniec nezná hovoriť, a ja vtáčka ulapím, a zase ho pod hrniec vložím, tak ako bol. Hej vtáčku (píska na prstách): poď sem! Ach ako veselo poskakuje, že som ho vyslobodil z temnice. (Chce ho ulapiť ale nemôže, vtáčik mu vše uletí.) Vidiš, zavše ma slúchne, keď pískam, a teraz nechce. Ach, keby som mal pri ruke našu píšťalku, čo ho otec s ňou voláva, tú poslúcha. (Hľadá som tam, nato ju zbadá na stole.) Oho! tu je! (Píska, v tom mu v píšťalke sa nachodiaci kopt do tváry fúkne, tak že je celý začiernený. Keď by si kto nevedel takú píšťalku urobiť, nech si Slavoľub pískaúc odvrátený od obecnstva, prstom, ktorý si vopred koptom začiernil, chytró fúzy urobí. Nato vtáčik ide k nemu — lebo ťahá ho za nitku — i ulapí ho a vloží pod hrniec. Oddýchne si.) Ach! Chvala Bohu, že ten vtáčik tak poslúcha túto píšťalku. (zľakne sa.) Oh! a ja neposlúcham som svojich rodičov! — Nie, to viac neurobím. — Ale teraz je už pozde! Nie, na budúce budem už poslušnejší. Čo ale teraz? Budem sa tak držať, ako keby sa nič nebolo stalo. Ach, keď je len vtáčik pod hrncom!

Výstup 6.

Milka (diva sa na Slavoľuba, a smeje sa chutne).

Slavoľub (nadurdeno). Čo sa smeješ!

Milka (smeje sa ešte väčšmi).

Slavoľub. Čo ti je? Čo sa smeješ bez príčiny? — — Či si šialené huby pojiedla?

Milka. Myslíš? No nech súdi druhý. Uvidíme, či sa nebude smiať. Darinka! Darinka! Poď sem, chytró! (Smeje sa.)

Výstup 7.

Darinka. Čo žiadaš sestričko?

Milka. Pozri na Slavoľuba! Ako sa ti páči! (smeje sa.)